ВЕСЕЛКА

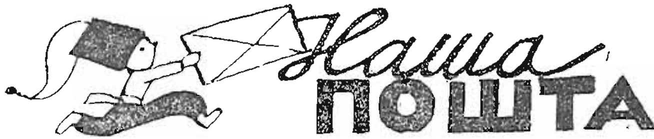
ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

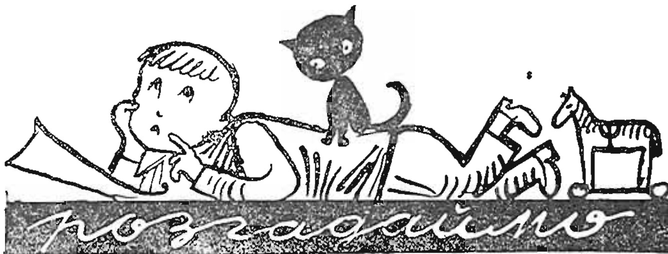
РІК IV. Березень 1957 Ч. 3 (31)

Наша читачка Маруся Александрук з Провіденсу пише: Я „Веселку" дуже люблю, читаю її, навіть сама склала такого вірша про неї:

„ВЕСЕЛКА"-ЧАРОДІЙКА

Гей, поштар уже іде,
Кольорову „Веселку" несе!
Я „Веселці" дуже рада,
Бо вона — моя розрада,
Вона мене научає,
Вона мене забавляє,
Все розказує вона,
Ця „Веселка" дорога.
Тож її ми любим всі
І великі, і малі,
Все беру її до рук —
Я, Маруся ще й Александрук.

1. СТВОРІТЬ НОВІ СЛОВА

Отут подані різні слова. Коли до них додати на місці крапок нові закінчення, вийдуть нові слова. Які це слова?

Біб . . .	Граб . .
Сон . .	Три . . . .
Карти . .	Три . . .
Кавка .	Три . . . . . .

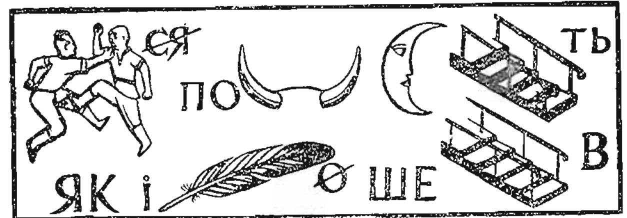
2. ЩО ЦЕ?

Я не птах, а крила маю —
Хоча ними й не махаю,
Та лечу понад пустелі,
Понад море і оселі,
Не боюсь високих гір,
Що сягають ясних зір,
Хмару, бурю перескочу
І лечу, куди захочу.
Все літати звик я так,
Бо ім'я моє: . . . . .

3. ЩО ЦЕ?

По безмежних ген полях
Простеливсь залізний шлях,
А тим шляхом щось летить,
Змієм в'ється, стукотить,
Розстеляє смугу диму,
„Фа-фа", — дихає без стриму,
З рота жар та іскор рій
Розсипає дивний змій,
Де-не-де лиш спочиває —
Що це діти? Хто вгадає?

4. РЕБУСИК

Відчитайте ці слова і скажіть, хто їх написав.

Березень... Провесна... Перша травичка, сонце сміється, а пташка-синичка в парку на гілці співає „цвірінь", ніжно вітає дітей і теплінь. З півдня ключами летять журавлі —вийдем вітати їх, діти малі! **П'ЯТОГО** березня — поминок час: згинув у Львові Чупринка Тарас, смертю героя упав у бою, за Україну дав душу свою.

ДЕВ'ЯТОГО березня — свято Шевченка, про нього цікаво розкаже нам ненька, а як із роботи повернеться тато, підемо з ним на Тарасове свято.

П'ЯТНАДЦЯТЕ березня — теж роковини: на Закарпатті сини України проголосили волю народу від Чорногори до Ужгороду.

Всіх, що упали героями в битві, друзі, згадаймо у щирій молитві. Бо воля і щастя — то наче весна, життя і утіху приносить вона.

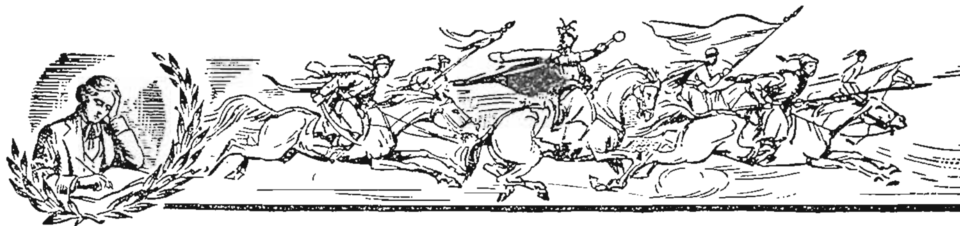
з кольоровими ілюстраціями виходить на початку кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J. USA.

Обкладинка Е. Козака. Розділові заставки роботи Е. Козака й П. Холодного.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $4.00 per year
Entered as Second Class Matter
at Jersey City, N. J. — Pending

Вступна ілюстрація роботи П. Андрусева.

Тарас Шевченко

Я НЕ ОДИНОКИЙ...

(До ілюстрації на обкладинці)

... один собі
У моїй хатині
Заспіваю, заридаю,
Як мала дитина.
Заспіваю — море грає,
Вітер повіває,
Степ чорніє і могила
З вітром розмовляє.
Заспіваю — розвернулась
Висока могила,
Аж до моря запорожці
Степ широкий вкрили;
Отамани на вороних
Перед бунчуками
Виграваютъ, а пороги
Між очеретами
Ревуть, стогнуть, розсердились,
Щось страшне співають!
Послухаю, пожурюся,
У старих спитаю:
Чого, батьки, сумуєте?
— „Не весело, сину!
Дніпро на нас розсердився,
Плаче Україна...”
І я плачу. А тим часом
Пишними рядами
Виступають отамани,
Сотники з панами
І гетьмани, — всі в золоті.
У мою хатину
Прийшли, сіли коло мене,
І про Україну
Розмовляють, розказують:
Як Січ будували,
Як козаки на байдаках
Пороги минали,
Як гуляли по синьому,
Грілися в Скутарі,
Та як, люльки закуривши
В Польщі на пожарі,
В Україну верталися,
Як бенкетували...
— — — — — —
І я дивлюсь, поглядаю,
Сміюся сльозами.
Дивлюся, сміюся, дрібні утираю, —
Я не одинокий, є з ким в світі жить!
У моїй хатині, як в степу безкраїм,
Козацтво гуляє, байрак гомонить;
У моїй хатині синє море грає,
Могила сумує, тополя шумить,
Тихесенько „Гриця” дівчина співає —
Я не одинокий, є з ким вік дожить!

(Уривок з „Гайдамаків”)

ТАРАСІВ СВИЩИК

Ранньої осени 1845-го року широким польовим шляхом з села Потоків на Київщині котився легкий візок, запряжений парою баских карих коней. На візку сидів русявий безвусий пан з добрячими сірими очима і рідкими бакенбардами. На ньому був сірий довгий сурдут з оксамитним коміром. То був Тарас Шевченко. Коней поганяв пристаркуватий візник Трохим, кріпак пана Василя Тарновського, у якого кілька днів гостював Шевченко.

Дідич Василь Тарновський, що мав у Потоках власний двір і повне село кріпаків, був добра й чесна людина. Кріпаки в нього не бідували, а панська служба мала наказ поводитися з ними людяно. Тому Шевченко не цурався гостини в дворі Тарновського, а Тарновський уважав за велику честь для себе гостити такого славного поета.

Кілька днів тому Шевченко розповів Тарновському, що хоче поїхати до рідної Кирилівки відвідати родину, поклонитись могилкам батька-матері, побачити давніх друзів та подивитись на любі серцю місця, де провів своє дитинство. І ось сьогодні Тарновський наказав Трохимові запрягти до возика пару коней і відвезти Тараса Григоровича в недалеку Кирилівку. Завтра там храмове свято, селян не поженуть на панську роботу, тож Шевченко матиме добру нагоду всіх побачити, з усіма поговорити.

У Кирилівці знали, що має приїхати їх дорогий родич та славний земляк. Готувалися прийняти рідного гостя, чим хата багата, Тарасові

Ілюстрація П. Андрусева

кревні, колишні шкільні товариші і також панотець Кошиця сподівався Тараса в гостину. Чекають, чекають, вже й сонце до заходу схиляється, а гостя як не було, так нема! Може не приїде? Може, крий Боже, занедужав?

А Тарас уже з годину був у Кирилівці, тільки майже ніхто цього не знав. Ті, що знали, не розуміли, хто їхній гість. До кого ж це насамперед завітав великий поет?

Ось послухайте! Розглядаючись по заораних ланах, стернях і дібровах ув осінній золотій одежі та розмовляючи з Трохимом, Тарас під'їхав до Кирилівки. Знайомі місця, вітряки на полі, пасовища, куди Тарас колись бігав малими ногами — все це навівало в його душу забуті спогади. Він замовк і тільки дивився вогкими очима на дороге його серцю село, пестив поглядом хатки, вітав кожну вербу при дорозі і кожну пташку, що пролітала над його головою. Тим часом візок під'їхав до першого селянського двору на край села.

— Годі, Трохиме! — сказав Тарас. — Завертай додому, я піду далі пішки. Так буде краще . . .

Втиснув візникові в жменю паперовий гріш, подякував і пішов поволі вулицею. Перше, що притягнуло його увагу, були діти, які галасливо гралися на мураві біля воріт. Але, як тільки побачили вони чужого пана, раптом притихли і, збившись у громадку, насторожено та непевно на нього дивились.

Тарас привітався, але тільки одно чи двоє дітей відповіли несміливо на привіт. Решта мовчала. Тарас гірко всміхнувся: він знав, чому кріпацькі діти так недовіряють панській одежі. У Кирилівці двірські управителі та гайдуки пана Енґельгардта не гладили селян по голові, а таки гірко знущалися з них . . .

— А хто з вас уміє робити свищики? — ніби знехотя запитав Шевченко. Діти переглянулись: ніхто не вмів, а, може, не хотіли признатись.

— А я вмію! Мій свищик такий голосний, що на все село чути! — зацікавлював Шевченко дітей, знаючи, куди веде стежечка до їх сердечок. — Хочете, зараз покажу. Є в вас липка?

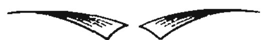
І, не чекаючи відповіді, розглянувся, наглядів біля тину молоду липку,добув з кишені гарного ножика, відрізав галузку і з поважним, діловитим виглядом почав майструвати свищика. Дитяче недовір'я стало розвіватись, мов дим, несміливість зникала. За хвилину найсміливіший з цілої громадки хлопець уже свистів свищиком, і виявилось, що свищик був справді незвичайний. Діти прихильно споглядали на Тараса, забувши його панську одежу.

За хвилину Тарас уже сидів між дітьми на колоді і розважав їх жартівливою піснею, а там почав розказувати казку. Коли ж той невідомий пан добув із кишені чималу торбинку цукерок і став ними частувати дівчаток та хлопчиків, зробився для них геть чисто свій ...

Маруся навіть обняла його за шию, не лякаючись високо зав'язаного панського шаля, а кілька менших поспирались руками на його коліна. Андрій почав його звати „дядьком". Найменша Яринка дозволила „дядькові" взяти себе на руки, а коли він почав її гойдати, радощам дівчинки не було кінця.

Такого дива наробив між дітьми Тарасів свищик. За липового свищика придбав собі Шевченко серденька десятка дітей. Кирилівські діти дарували йому одну з безжурних хвилин його невеселого життя. Та й не диво, дорогі друзі! Тарас Шевченко мало кого любив так ніжно і щиро, як дітей.

М. Маморський

Роман Завадович

ПРОЩАЙ, КИРИЛІВКО!

Сценічна картина з співами

Дійові особи:

Тарас Шевченко, років 12
Маруся, Тарасова наймолодша сестра, 6 років, сліпенька
Оксана Коваленко, років 10-11
Лаврін, приятель Тараса
Мотря, Одарка, Омелько, Карпо, і інші — діти однолітки з Тарасом

Діється влітку в Кирилівці коло школи-дяківки.

ВІДСЛОНА

(Кирилівська школа-дяківка серед майдану. Здалеку видно церкву й село. Тарас, *русявий, худорлявий, середнього росту хлопець, викінгує вугликом малюнок запорожця на грубім папері, прибитім цвяхом до стіни школи. Тим гасом з-за лаштунків гути пісню дітей, що десь недалеко граються в журавля.* Пісня закінгується веселим сміхом)*

Тарас. Ну, здається, готово! *(Відступив кілька кроків назад, взявся в боки, придивляється).* І вуси, і шапка, і рушниця — все як слід! От, якби тепер хтонебудь нагодився, то я б йому сказав: пізнавай, хто це! Угадає — значить лепська робота. А не вгадає — марно, Тарасе, хліб їси! *(задумався).* Хліб? А хто ж його бачить — той хліб? От, сьогодні Божа неділя, сонечко вже з полудня звернуло, а я ще й рісочки в роті не мав ... Дяк просто з церкви почимчикував у село, а про мене, свого шкільного помічника, забув. То я з нічого робити став малювати запорожця. Як малюєш, то й їсти не хочеться ...

(Коли Тарас *це говорить, з-за лаштунків виходить* Оксана, *що провадить за руку сліпеньку* Марусю. Маруся *держить хустогку, згорнену в вузлик)*

Оксана *(притишеним голосом до Марусі).* Він тут! Постій тихесенько і не обзивайся, а я зараз вернуся або ми тебе покличемо.

Маруся *(кивнула головою).* Добре!

Оксана *(тихесенько підкрадається навшпиньки, підходить ззаду до Тараса і зненацька затулює йому огі долонями).*

Тарас. Хто це?

Оксана. Угадай!

Тарас. Пусти! Очі мені видавиш!

Оксана. Хай видавлю, а не пущу! *(Стримуюги сміх).* Перше вгадай!

Тарас. Та хто ж би, як не Оксана Коваленкова?

Оксана *(з удаваним докором).* О, так зразу й угадав!..

Тарас. По сміху впізнав. Ну, та й умієш ти тихесенько скрадатись, мов кошеня!

Оксана. *(жартуюги).* Та що ти мовиш? Я голосно гупала, мов ведмідь у лісі. То тільки ти, задивившись на свого образа, ніби зовсім оглух та осліп ... *(Сміється).*

Тарас. Може!.. Часом і таке буває ... А звідки ти тут узялася? Не кортіло піти до дівчат?

Оксана. Ніколи було! Зате я тобі когось привела, а ти не знаєш ...

Тарас. Та невже? Хто це такий? *(Розглядається, побагив Марусю).* Марусю! Моя бідна люба сестричко! *(Підходить швидко до неї).* І ти до мене прийшла.

Маруся. Здоров, Тарасе! *(Водить пальцями по Тарасовім облиггі).* Ти не плакав сьогодні, братіку?

Тарас *(бере її ніжно за руку і виводить на середину сцени).* Я ніколи не плачу. Що сльози

З уваги на вміщення сценки з життя Т. Шевченка продовження п'єси М. Метерлінка „Синя пташка "переносимо до наступного числа.

поможуть? А що, може, Боже борони, щось лихе сталося?

Маруся. Та ні! Сьогодні вранці я сховала шматок хліба — для тебе. Щоб мачуха не бачила... Поклала його — ти знаєш! — в садку коло тину — під лопухом. А ти не взяв. Чому не прийшов?

Тарас. Не міг, Марусю! Мусів на нашого вчителя ждати, а його й досі немає...

Маруся. А я марне ждала на тебе! Хотіла тобі сказати, що наша Лася має в соломі аж п'ятеро кошеняток — такі малесенькі, м'якесенькі. Йосип їх знайшов.

Тарас. О, це справді новина! Значить — ви забагатіли.

Оксана. Я йшла вулицею, заспівала, а вона — знаєш! — впізнала мене по голосі. „Оксанко, — просить, — заведи мене до Тараса!"

Маруся. Я подумала, що ти голодненький, що дяк про тебе не дбає, що додому тебе мачуха не приймає, і я тобі принесла той шматочок хліба... з-під лопуха. На! *(подає).*

Тарас *(бере хліб).* Спасибі, Марусю!

Оксана. А від мене, Тарасе, яблучко візьмеш? *(Подає яблуко).*

Тарас. Так багато? І хліб, і яблуко? Го-го! Пізнати, що сьогодні в мене неділя!.. *(Бере яблуко).* Дякую тобі, Оксано! Колись удвоє більше віддам. *(Вкусив).* А ви мною не журіться — своєму лиху я швидко скручу в'язи. На те воно й лихо, щоб із ним боротись.

Маруся. А я ще не знаю, яке то Лихо. Жаль, що бачити не можу. Погане воно, мабуть, і сильне дуже. Ще гірше, Тарасе, за твого дяка?

Тарас *(сміється).* Сестричко золота! Якби ти могла побачити дяка, то ти б зразу сказала, що бачила Лихо. Дуже похожі одне на одного! Але я якось раду собі дам. Казали покійний батько, що з мене буде або щось дуже добре або велике ледащо. Але вони певно знали, що з мене ледащо не буде. І я це напевно знаю. Колись, як підросту, не спочину, доки не стану вільний. Тоді й вас визволю з кріпацтва: тебе, Марусю, й тебе, Оксано, і Катрю, й Ярину, і Йосипа... Всіх!

Маруся. І тоді не треба буде хліба в бур'янах ховати?

Оксана. Авжеж, що ні! Воля — то щось таке хороше, що й подумати несила! *(Оглянулась).* Стривайте, діти до нас ідуть!

(Входить громада дітей *з гамором і сміхом)*

Мотря. Дивіться, тут Тарас, і Оксана, і Маруся!

Діти. Ходіть гратися з нами!

Лаврін. Годі тобі, Тарасе, в неділю школи пильнувати!

Тарас. Дяк може з села вернутись.

Омелько. Дяка скоро додому не сподівайся. Він у дядька Прокопа в коноплях з похмілля так хропе, що всі горобці з городу повтікали. *(Діти сміються).*

Одарка. Е, стривайте! Нам пусте в голові, а Тарас он, дивіться, якого „патрета" змалював!

Діти. А й справді! Ходім, погляньмо! *(Підходять гуртом ближче, оглядають малюнок).*

Мотря. Що воно таке, Тарасе?

Тарас. Дивись сама, пізнавай та ще й мені скажи! Ану, діти, хто скоріш впізнає!

Лаврін. Якийсь дядько...

Одарка. Вуси довгі-довгі, мов у діда Кирила з панського млина...

Омелько. Жупан з вильотами...

Карпо. Шаравари... Шапка з кутасом...

Оришка. На ногах сап'янці...

Лаврін. У руках самопал...

Діти. Та ж то запорожець!

Тарас. Насилу вгадали — видно, маляр не лепський, шкода, що не підписав!..

Лаврін. Славно, славно, Тарасику! З тебе не тільки бравий „консул" у нашій школі, а й маляр не абиякий. Скоро про тебе люди заговорять, як про того диякона з Лисянки.

Тарас. У Лисянці є маляр-диякон?

Лаврін. Еге ж, сам бачив. Борода довга, брови — мов хмари... Мабуть, майстер над усіх!

Карпо. А про дяка з Тарасівки чули? Він теж не абияк малює.

Мотря. З Тарасівки, кажеш? У нас є його ікона, великомученика Микити.

Одарка. А в нас — Івана-Воїна. Теж він малював.

Тарас *(зацікавився).* Сам малював, кажеш? Гарний?

Одарка. Тяжко гарний, аж страшний. Як нема нікого в хаті, то я трішечки боюсь, бо святий усе за мною очима водить. Раз я в куток ховалась, а він і туди за мною дивиться. *(Діти сміються).*

Тарас. А від мого запорожця тобі не страшно?

Одарка. Не страшно, а якось сумно... Тут, біля твоєї школи, завжди сумно. І школярі сумні, і ти, Тарасе, невеселий... І дяк завжди п'яний, сердитий... У-у-х!

Діти. Таки правда! Тут скрізь сумно.

Одарка. Давайте, діти, піснею сум розженемо та й Тараса розвеселимо! Починай, Оксано!

Оксана. Чому я? Починай ти, Одарко, в тебе голос здоровий...

Одарка. ... як з бодні! Ні, Оксано, ти починай! Тебе в співі ніхто не переврешить.

Оксана *(заспівує, діти підхоплюють веселу пісню, похитуються в стані, інколи приплескують у долоні).*

Івась *(вбігає задиханий).* Гей, хлопці, дівчата! Ви тут співаєте і нічого не знаєте.

Діти. А що таке? Кажи!

Івась. Коло горішньої греблі цигани табором стали! Один циганчук ведмедя на ланцюгу водить.

Карпо. Живого?

Івась. Та живого! Ведмідь танцювати вміє!.. Вчений такий!..

Діти. Та невже? Ходім, подивимось! *(Вибігають, крім Мотрі, Лавріна, Оксани й Марусі).*

Мотря *(прилишається ззаду).* Ходи, Оксанко, з нами.

Оксана. Потім прийду! Тепер відведу Марусю додому. *(Мотря вибігає).*

Маруся. Тарасе, я вже йду. А завтра приходь у садок, я знов покладу хліба під лопуха.

Тарас. Гаразд! Будь здорова, сестричко! Будь здорова, Оксанко! Спасибі, що про мене пам'ятаєте! *(Оксана бере Марусю за руку, обидві відходять).*

Лаврін. А ти, Тарасе, не йдеш? Не цікаво ведмедя побачити?

Тарас. Хоч і цікаво, не піду.

Лаврін. Ти якийсь не свій став. Може нездоров?

Тарас. Ні, не те! Я, знаєш, щось надумав.

Лаврін. Сідай, розкажи! *(Сідають на лавогці під школою).*

Тарас. Набридло мені тут у цій пустці!.. Тільки спокою, як дяка, вчителя нашого нема. А прийде — сам знаєш, бо тут учився: бійка, прокльони, сльози... Не можу стерпіти цього знущання!..

Лаврін. Що ж вдієш? Ти круглий сирота! У школі — дяк, удома — мачуха, не ліпша за дяка. На поріг не пустить.

Тарас. Не піду додому — піду між людей. Сам піду шукати свою долю, що десь заблукалася.

Лаврін. Що ж ти робитимеш?

Тарас. Знаєш, я так дуже хочу навчитись малювати, що все віддав би, що маю. Ти говорив, що в Лисянці є маляр-диякон. До Лисянки ж недалеко! Піду я до нього, може прийме мене в науку.

Лаврін. Чи захоче?

Тарас. Як не захоче, то іншого пошукаю. От Мотря розказувала, що і в Тарасівці є маляр. А ні, то ще далі піду. Тут, у цій тюрмі, не залишуся! *(Встає зворушений, задивлений кудись у далечінь).* Буду вчитися, волі-долі добиватися. Знайду чи не знайду, а шукати буду!

Лаврін. І видержиш? Не злякаєшся?

Тарас. Покійна мати казку мені розказували про хлопця, що нічого не лякався і велетнем-героєм став. Мені здається, я такий був би!.. Лихо переміг би, долю-волю відшукав. Не для себе тільки, а й для сестер і братів, для Оксани, для тебе, Лавріне, для моєї Кирилівки — що там Кирилівки, для всієї України! Мій дід Іван, ще молодим бувши, бачив, як наші люди за волю на ворогів вставали. У Мотронинськім манастирі я був на їх могилах.

Лаврін. Ти був у Холоднім Яру?

Тарас. З сестрою був, читав написи на камінних хрестах гайдамаків, а прочани слухали, зідхали й плакали... Так хотілося усім тим допомогти, що плакали... І з того часу я спокою не маю. *(Показує на груди).* Тут якась сила росте. Не дає коритися кривді — ні дякові п'яному, ні мачусі злій, ні долі гіркій. Піду, Лавріне, правди по світі шукати.

Лаврін. Назавжди, Тарасе?

Тарас. Не знаю! Не знаю, чи скоро знайду правду. Мабуть, не скоро... „Лихі люди в темниці правду замурували, в могилі живцем закопали", — так дід Іван каже. Але вона ще живе, вона ще не вмерла. Її треба знайти, відкопати...

Лаврін *(встає й собі).* Любив я тебе завжди, Тарасе, а тепер люблю ще міцніше. Всі ми, діти, любимо тебе за те, що ти такий! Як підростемо, зробимо так, як мій батько не раз каже: будемо гуртом кращої долі добиватися! Станемо тобі на допомогу.

Тарас *(втішено).* Спасибі, Лавріне! Ти мене ще більше розрадив, заохотив.

Лаврін. А ти мене засмутив, що відходиш. Ну, нехай! Може така твоя доля! Бог краще знає. Коли вибираєшся?

Тарас. Може завтра. Чого ждати?

Лаврін. А ти ж і з сестрою не попрощався?

Тарас. Не треба! Жаль мені, але так краще. І ти нікому не кажи нічого! Якби мачуха й дяк зарані дізналися — страшно й подумати!

Лаврін. Знаю! Мовчатиму!

Тарас. А тепер — бувай здоров!

Лаврін. Ти куди?

Тарас. Піду ще на кладовище, на батькову-материну могилу...

Лаврін. Ну, то прощай! *(Обіймаються, Лаврін відходить).*

Тарас *(здіймає свій малюнок зо стіни, потім звертається в сторону села).* Прощай, Кирилівко прекрасна... і нещасна — завтра я тебе покину. Прощайте, рідні люди! Прощайте, літа мої дитячі! Не зазнав я тут добра — та ви не винні... Завтра піду в світ людей шукати, щоб добру навчили. Нема в мене ні батька, ні неньки, ніхто не проведе й не поблагословить... *(Підіймає погляд до неба).* Будь мені, Боже, за батька рідного! А Ти, Пречиста Діво, замість неньки поблагослови мою дорогу!..

(ЗАСЛОНА)

---

* Диви „Пісенька про журавля", текст і ноти — „Веселка", ч. 6 (10), червень 1955, стор. 12.

Ірина Наріжна

Ілюстрації *П. Холодного*

КАЗКА ПРО ТРЬОХ ВЕДМЕДИКІВ

(Закінчення)

Ходить татко лісом,
донечку шукає,
а її
ніде немає...

Ходив-блукав стежками,
пішов гущавиною:
„Не вернуся до мами
з вісткою сумною".

Гукає-кличе татко:
„Озвись, дитятко..."
Нема...

І нараз:
хатинка визирає з-під стріхи,
а в хатинці повно
гамору-сміху.

Слухає тато:
„Це ж моя маленька!"
І побіг до дверей
швиденько.

Відхилив — похолов — став:
ведмеді!..
Ухопив рушницю: якби
запобігти біді?

А дівчатко з підлоги:
„Не стріляй, залиши,
це ж
мої нові товариші!

Я їм стільчика зламала,
і снідання з'їла —
та вони не сварили,
хоч як заслужила!

Ще й обідати дали,
граються зо мною,
щоб не плакала за мамою,
за тобою.

Закинь, татку,
заховай цю погану рушницю —
бач, ведмедики тремтять,
бояться й дивитись".

А тоді до них:
„Мохнатки,
дайте моєму татові
лапки!"

Нахилився зворушений тато,
обняв-пригорнув дитину:
„Ти, певно, в щасливу
народилась годину!

А ви, мої друзі,
що були такі добрі до неї,
не бійтесь,
не бійтесь рушниці цієї,
і майте довіку
подяку мою велику!"

Обнялись, поцілувались:
„Щоб нас не забули,
принесу вам меду
повнісінький вулик".

І залишили ведмедячу хатку
тато з золотокосим дівчатком...

Пішли.

А ведмедики ще довго,
довго ще стояли,
услід їм дивилися,
казали:

„ПРОЩАЙТЕ!

Прощайте!

Прощайте!"

ДОРКОВА РАДІОСТАЦІЯ

Ілюстрація А. Климка

Дорко десь дістав коробку,
Намотав дротів, дав кнопку,
Лямпку прикрутив до бляшки,
По рогах прибив два цвяшки,
Насторч застромив три голки,
Чорний дріт від парасольки,
Закрутив блискучу шрубку,

Приліпив з паперу трубку,
А наприкінці до того
Від будильника старого
Металевий циферблят
Шпилькою прибив улад.
Збоку глянеш — ані слова! —
Радіостація готова.

Дорко наш у ній тепер
Сам директор, інженер,
Технік, спікер, грач, співак —
Вміє все не абияк!
Грає сам на грамофоні,
На старім акордеоні,
Деклямує і співає,
Оголошення читає,
Реферати і привіти,
Вісті з міста і зі світу.

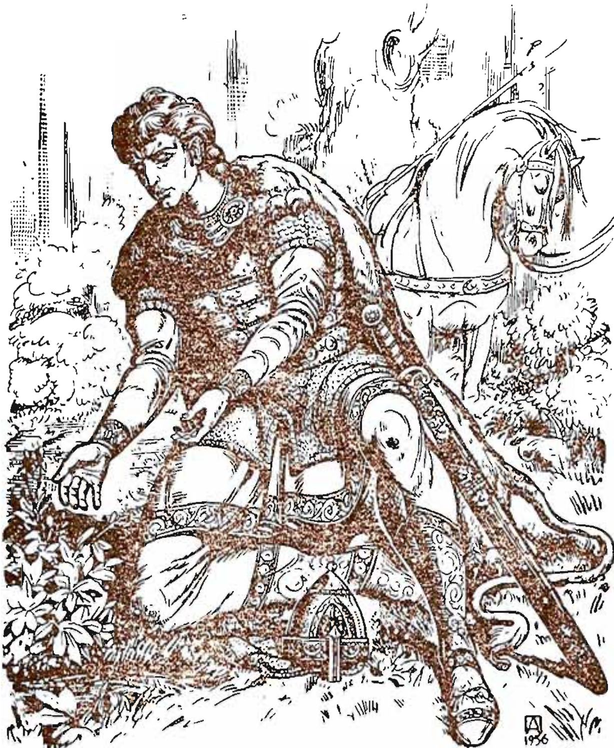
Чи у будень, чи у свято,
В Дорка слухачів багато:
Котик Мурчик, песик Каро,
Жовтий в кліточці канарок,
Срібні рибки, черепашка,
За вікном сіренька пташка,
Часом мама, часом тато —
Слухачів усе багато.
Хвалять Дорка тато й мама:
— Це найкраща з всіх програма!
Радий Мурчик, сірий кіт —
Він при ній... найкраще спить!

Р. Завадович

Юрій Тис Ілюстрація *П. Андрусева*

ПРО ЛИЦАРЯ ДОБРИНЮ ТА ЙОГО СЕСТРИЧКУ ЗАБАВУ

(Продовження)

На той час, коли Змій збирав чорні війська, Добриня прощався з князем:

— Іду рятувати сестричку! Бувайте здорові, князю!

Виїхав за місто — пристанув: — „Куди далі? Де шукати Забаву? Поїду до Змія, може щось порадить . . ."

Подався до лісу. На сумній галявині довго кликав і шукав по хащах. Нікого тут не було. Що робити?

— Чого стоїш, Добрине? — почув біля себе глухий голос.

Оглянувся і побачив старого облізлого вовка, що понуро дивився на нього.

— Змія, друга свого шукаю, — відповів Добриня.

— Даремні твої труди! — промовив вовк. — Нема Змія! Пішов у далекі землі, не захотів тут залишатися. Не злюбили його люди, не шанували. А шкода, добрий звір був і помічний. Не шукай, не знайдеш! Вертайся радніш до замку!

Так сказав вовк і зник. Не знав Добриня, що це був чародій, якого прислав Змій.

Поїхав далі лісом, ген, аж над берег розлогого озера. По воді пливла біла лебідка. Вона звернула голову до Добрині і промовила людським голосом:

— Чого шукаєш, Добрине?

— Змія, друга мого шукаю.

— Нема Змія, — засумувала лебідка, — покинув нас і ніколи, ніколи вже не вернеться.

І тепер не знав Добриня, що лебідка — це відьма, яку наслав Змій.

Добриня, все таки, не пойняв віри цим словам і поїхав далі. Виїхав з лісу: — Куди далі їхати? Який шлях вибрати?

Недалеко в траві щось зашелестіло, аж кінь здригнувся.

— Не лякайся мене, це я, гадючка! — почувся тоненький писклявий голосок.

Добриня побачив у траві маленьку головку, що підіймалася до нього.

— Не пізнаєш? Це я мала тебе вкусити, як ти був ще маленький. А ти пустив мене на волю, не покарав.

Добриня нахилився з коня й засміявся:

— Як я можу тебе пізнати? Сам не пам'ятаю тієї події, про це мені тільки розповідали в замку.

— За твоє добре серце я тобі віддячуся, — сказала гадючка. — Напийся води з джерельця, напийся води!

І гадючка зникла в траві.

Добриня зіскочив з коня, прив'язав його до дерева, а сам почав шукати джерела. Знайшов, зачерпнув руками води й випив.

Вода була свіжа й холодна. Смакувала йому, а все ж він почув, що з ним щось дивне діється: знепритомнів на хвилину, а коли опам'ятався, глянув у воду, наче в дзеркало. З води дивився на нього гарний молодий олень з великими розложистими рогами. Побіч стояв Добринин кінь і спокійно пасся.

Олень-Добриня зрозумів тепер, що мусить знайти інших оленів, від яких зможе усе вивідати. Подався в ліс. Уже під вечір зустрів стадо оленів. Старий, досвідчений провідник стада підійшов до нього й пізнав відразу, що новий олень не справжній, а зачарований.

Привіталися і, коли олень-Добриня спитав про Змія, старий відповів:

— Нема його тут, перейшов у свої сторони. Зайдеш до нього шляхом, що веде на північ. Треба перейти ліси аж до Сумної рівнини. Що там далі діється, ніхто з оленів не знає. Ми з лісів не виходимо.

Ще довідався Добриня, що Змій готовить війну проти його батьківщини. Олені були цим дуже збентежені: усяка війна їм не до вподоби, а як Змій переможе князя, життя стане просто неможливе.

Добриня подякував і подався до свого коня. Ще раз напився води з чарівного джерела і знову

прибрав людську постать. Сів на коня й погнався вказаним шляхом.

Уже давно переїхав ліси й бори, далеко залишив за собою квітучі левади й поля. Скакав тепер чужою, сумною землею. Трава була низька й пожовкла від холоду. Морозний вітер дув з півночі, а довкола була пустка — ні села, ні міста!

— „Як обороню мою батьківщину? — думав Добриня. — Як визволю Забаву?"

Доїхав до роздоріжжя. При дорозі, що звертала направо, почув голос:

— Поїдеш туди — багатим станеш!

Глянув наліво — там ішла друга дорога. Звідти залунало:

— Поїдеш туди — згинеш!

Добриня глянув, хто це говорить, але нікого не побачив. Сіпнув вудила й поїхав наліво.

Незабаром побачив напіврозвалену хижу. Вона стояла сама-самісінька серед рівнини. Коли наблизився, з вікна вихилилася старезна голова з довгою сивою бородою. Борода маяла від вітру сюди й туди, замітаючи землю перед хатою.

— Спізнився, Добрине! — захихотіла голова. — Змій уже під Києвом!

— А я таки його вб'ю! — відповів Добриня.

— Е-е, не нахваляйся! Змій має велике військо. Поїдь далі — побачиш сліди на землі: могутнє військо пройшло туди! Що ти сам вдієш? Змій забрав і в'язнів з собою, і твою Забаву теж! Вони вже під Києвом, а тобі прийдеться їхати туди хіба з тиждень. Поки прибудеш, Змій здобуде місто!

Добриня скочив конем уперед. І справді, впоперек степу тягнулася сіра смуга землі, стоптаної людьми й кіньми. Смуга тягнулася на південь, де ген далеко, за обрієм, була його батьківщина.

(Закінчення буде)

ПТАШИНЕ ЩЕБЕТАННЯ

**Дзвінке пташине щебетання,
І день веселий і ясний.
Як швидко тане сніг останній
Услід за кроками весни!**

**Дощу веселе привітання
Весняні хмари принесли.
Разом з пташиним щебетанням
Упав він теплий і рясний.
Вдягає сад нове убрання,**

**Лист розірвав полон тісний.
Ти спиш і бачиш милі сни,
А вже в саду, в годину ранню
Дзвінке пташине щебетання.**

Г. Чорнобицька

ПРОВЕСНА

**О, ні, ще не весна,
обіцянка лише.
Вже подих із землі,
а в пружному гіллі —
от на! —
вже брунька запашна.**

**Не пісня, а напів,
звучання, а не тон.
Немов би загудів
і коливає дзвін
із далечі, з лугів,
із неба, з-поміж крон . . .**

**О, ні, ще не весна,
обіцянка лише.
Але вже віриш ти
й вітрець гінцем летить:
Іде, іде вона —
весна!**

П. Явор
Переклад *О. Лятуринської*

КЛОПОТИ

**Тато ввечері приходить
Стомлений з роботи,
І я маю з ним багато
Клопоту й турботи.
Тільки дзвоник я почую —
Вже біжу зустріти,
Бо без мене він не вміє
Й двері відчинити.
Поможу йому стягнути
Довгі рукавиці,
Потрушу їх, посклaдаю
Гарно на полиці.
Тато голову нахилить:
„Скинь но капелюха!"
Я знімаю — він сміється
І скубе за вуха.
Далі хатні черевики
Треба розшукати,
Повести помити руки
Й мамі нагадати,
Що пора вечерю гріти:
„Тато хоче їсти!"
Притягти йому кріселко,
Щоб було де сісти . . .
І вже тільки по вечері
Трохи відпочину,
Як із лялькою до тата
Злізу на коліна.**

К. Перелісна

Леся Українка Ілюстрації *М. Дмитренка*

Лелія

Казка для дітей

(Продовження)

Лелія знялася вгору, і в одну мить Павлусь побачив велике місто, широкі вулиці, блискуче світло, розкішні крамниці, а на вулицях, — що того люду! Люди метушаться, — ті сюди, ті туди, аж в очах миготить! Павлусь і Лелія тихо линули понад юрбою і придивлялись до крамниць, там бо у вікнах було виставлено багато всякого дива, там і ляльки, там і цяцьки, там і ласощі різні, і золоті оздоби, і сукні коштовні, і книжки з малюнками ... та де! Всього ані списати, ні переказати, що там було.

Лелія спинилась біля одної дуже великої крамниці, там в освітленому вікні стояло багато квітів. Хороші то були квіти! Яких тільки там не було! Всякі були, які лиш є на світі! Були навіть такі, яких ніде не буває ... Рожі, лелії усяких барв, конвалії, фіялки та ще якісь дивні, сріблясті й золотисті квіти, хто їх зна, як і звуться. І всі ці квіти у віночки звиті та в пучечки пов'язані, а деякі так галузками порозкладані: та все такі розкішні та красні, аж сяють.

Павлусь аж руками сплеснув.

— Ох, які ж гарні квітки! Я таких ще й не бачив. Куди леліям, що там у саду! Леліє, поговори з ними, нехай вони тобі щонебудь розкажуть.

— Ні, Павлусю, вони нічого не розкажуть, вони не можуть говорити, бо неживі.

— Неживі? Як же вони виросли такі гарні, коли неживі? А чому ельфи не сидять в них?

— Ельфи, серденько, не сидять ніколи в таких квітках, бо ці квітки не справжні, вони зроблені, через те не пахнуть і листя мають грубе, а ми не любимо таких квітів і сидіти в них не хочемо, хоч як вони майстерно зроблені.

— То вони зроблені? — якось невесело мовив Павлусь. — А хто ж їх робить, з чого, як?

— А от я тобі покажу, коли хочеш, де їх роблять, — і Лелія знялася вгору з Павлусем, аж на четвертий поверх тої ж самої кам'яниці. Павлусь глянув, бачить, — якась кімната з голими стінами, брудними, серед хати довгий стіл, нічим не накритий, а на столі купа різних шматок, дротів, бавовни, ниток, стоять слоїки з клеєм, в них повстромлювані квачики, в мисочках розпроваджені фарби різні, позолота, і всього того так багато, всюди такий нелад. За столом, на лавках, сидять дівчата, убрані по-міському, але надто вбого, запнуті брудними хвартушками; кожна дівчина має ножиці і багато маленьких щипців, колодочок, лещаток; перед кожною дівчиною лежить купа отого шмаття та дріб'язку.

Одні дівчата витискають гострою машинкою листя та пелюсточки, другі вправляють дроти в те листя, треті фарбують, четверті крохмалять, завивають та розправляють, п'яті роблять серединки з бавовни та ниток, а останні вже клеють пелюсточки докупи і роблять із них квітку, востаннє підмальовують, поправляють, закручують — і квітка готова.

Дівчата роблять мовчки, хутко, не одриваючись од роботи. Вони не уважають, що кругом такий бруд і нелад, що одежа, руки в них забруднені фарбою та клеєм — їм нема часу на

те уважати, вони звикли до цієї роботи. Вони не уважають, що важко потомились, поблідли від сидні в душній хаті за марудною роботою, що в хаті тхне фарбою та клеєм, аж дихати важко, їм нема часу на те уважати. Аби робота йшла хутко, аби їм більше зробити, бо яка робота, така й плата! Та якби ж так, а то плата ще й менша від роботи. А он біля дівчат походжає найстарша робітниця, вона настановлена, щоб глядіти, аби хто чого не зіпсував, чи не вкрав, аби робота йшла скваnно та справно, — треба статкувати!

В кінці стола дві дівчини, схилившись над роботою, стиха розмовляють, бо найстарша далеко, не почує.

— Ой, серце, Катрусю, — говорить одна, вправляючи дріт в зелений листок, — ой, як мені хочеться їсти, — просто аж руки трясуться! То ж від самісінького ранку нічого не їла! Прийшла я сьогодні пізно на роботу, — і сама не знаю, як це я так спізнилася! Та от, мене не пустили обідати, та ще й кажуть, що не заплатять за цей день нічого. Нащо, мовляв, спізнюєшся! Ой, біда, та й годі . . .

— Правда, що біда, — відповіла друга, — а от я, то вже ніколи не спізняюся на роботу, хібащо вже . . . Ой, мені лишенько! — скрикнула раптом і оглянулась на той куток хати, де була найстарша.

— Що тобі, Катрусю? — запитала товаришка.

— Цить, цить, а то ще почує. Ой лихо, що я наробила, — та я ж миску з фарбою перекинула, скільки шмаття поплямила! Що ж мені тепер буде? Пропала моя плата . . . Мовчи, серденько, нікому не кажи, може воно так минеться!

Але найстарша побачила, що там на кінці стола щось негаразд, і вже біжить до дівчат.

— А що тут уже накоїли? Га! — гукнула вона, та так грізно та голосно, що Павлусь аж затремтів.

— Ой, Леліє, — скрикнув він, — неси мене звідси, я не хочу тут бути. Тут погано, бридко, страшно.

Лелія миттю спустилась на землю.

— Може хочеш знов на квітки подивитися, на ті, що в вікні виставлені? — спитала вона.

— Ні, ні, не хочу, я зовсім тут не хочу бути в цьому місті, не треба мені тих бридких квіток, я хочу додому, до мами!

— Ну, добре, додому, то й додому, а от тільки я ще хотіла б полинути до своєї молодшої сестриці, що росте у селянки в садочку, — як то вона там мається!

— Мені, Леліє, вже не хотілося б нікуди летіти, але, як вже ти так хочеш . . . Тільки не будьмо там довго!

— Ні, ми туди не надовго.

(Кінець буде)

МОЯ КНИЖЕЧКА

Мама книжечку купила,
Щоб я віршиків училась,
Щоб напам'ять вірші знала,
Мама книжку купувала.
Перший вірш — про Україну,
Другий — про сестричку Зіну,
Третій — про малого Гриця,
А четвертий — це про кицю.
П'ятий . . .
Ну, про що той п'ятий?
Треба в книжці пошукати,
Пошукати, прочитати,
Щоб вам, друзі, розказати.

В. Дубина

ЛЯЛЬКА

Має малесенька Леся
Лялечку ще із Одеси —
Мама її привезла,
Як ще дівчатком була.
Лялька шепоче матусі:
„Лесі я дуже боюся —
Леся мене не жаліє,
Пошанувати не вміє,
Ручки та ніжки поломить . . .
Як я вернуся додому,
Скоро настане пора?
Буду калічка стара! . .”

В. Дубина

TARAS SHEVCHENKO

* March 9, 1814 — † March 10, 1861

TARAS SHEVCHENKO
Self-portrait

Shevchenko was born in a small village not far from Kiev. This village and several others in the neighborhood belonged to Lord Engelhardt. In those times the Russian and Polish lords in Ukraine treated their landworkers like slaves. The villagers had to work for their lord without payment and could be sold to another lord.

When Taras was 9 years old his mother died. Three years later his father died. He suffered poverty, hardship and ill-treatment from his stepmother and his school-teacher. At that time a pupil had to work for his teacher like a servant. Taras had one great ambition — to become an artist painter.

After his father's death he went from place to place searching for an artist-painter who would teach him. When he found one willing to teach, he had to get permission to study from Lord Engelhardt. And instead of letting him study art, Engelhardt made Taras his lackey.

After a short time Lord Engelhardt moved to Warsaw, the capital of Poland, taking with him some of his servants and Taras. In Warsaw Taras found luck

As a 13 year-old boy, Taras was a shepherd
Painting by P. Nosko

for the first time. He studied art with the celebrated Lampa. However, the new-found luck was of short duration. The Poles in Warsaw revolted against the Russians and Engelhardt, a Russian lord, was forced to flee to St. Petersburg in the north of Russia. There Taras had to paint walls and fences instead of portraits and landscapes. One day he met a young Ukrainian artist, Soshenko, who was then living in St. Petersburg. Surprised by the great talent of a poor boy he helped Taras to meet many Ukrainian writers and intellectuals. He also introduced Taras to the greatest Russian artist-painter of that time, Charles Bryulov. Everyone who met Taras was charmed with his personality and talent, and moved by the tragic

Shevchenko meeting artist-painter Soshenko in park in St. Petersburg
Illustration by P. Andrusiw

story of his life. All of his friends had one thought in mind — to free Taras from Lord Engelhardt. And when Taras was 24 years old his freedom was bought for 2,500 silver rubles. As a free man, Shevchenko enrolled in the Academy of Arts and made a very creditable success.

Shevchenko, however, was not happy. He was a free man, but he thought of his brothers and sisters and the millions of Ukrainian men and women still serving Polish and Russian overlords. Why was this so?

He found the answer in studying the Ukrainian history. The Ukrainians lost their freedom and becoming Russian allies simultaneously became Russian slaves. The Russians kept no treaty, no word. Taras on the verge of fame as a great artist-painter (he grad-

uated from the Academy) sacrificed more and more time to writing poetry. In 1840 his first book of poems "Kobzar" was printed. He was acclaimed the greatest Ukrainian poet. He wrote of Ukraine's great past and tragic present, and prophesied the resurrection of Ukraine.

After many years spent in Russia, Taras went back to Ukraine and was welcomed by his countrymen as a national prophet. It was during these happiest days that Taras was arrested by the Russian authorities for criticizing the Tsar in his poem "A Dream." He was exiled to the east of Russia for compulsory military service, and was forbidden to write and paint. For nearly ten years Taras had to dig trenches around a fortress on the Caspian Sea. After the death of the old Tsar, Taras was released. He was not allowed to return to his beloved Ukraine. Instead, he came back to St. Petersburg, an old man at 45.

Broken physically, he was spiritually strong. He continued to write and to paint. In 1861 sudden death claimed Shevchenko in St. Petersburg. According to his wishes, he was buried in the heart of Ukraine — in Kaniv on the bank of the Dnieper river.

Shevchenko's poetry is highly appreciated and deserves the ear of every civilized man. In Ukraine no matter the time, condition or regime, Shevchenko's "Kobzar" is ever kept in the sacred place.

Ukrainians throughout the world commemorate Shevchenko's birth during the month of March by concerts and other appropriate exercises.

Taras Shevchenko

THE TESTAMENT

When I die, O lay my body
In a lofty tomb
Out upon the steppes unbounded
In my own dear Ukraine;
So that I can see before me
The wide stretching meadows
And Dnipro, its banks so lofty,
And can hear it roaring,
As it carries far from Ukraine
Unto the blue sea
All our foemen's blood — and then
I will leave the meadows
And the hills and fly away
Unto God Himself . . .
For a prayer . . . But till that moment
I will know no God.
Bury me and then rise boldly,
Break in twain your fetters
And with the foul blood of foemen
Sprinkle well your freedom.
And of me in your great family,
When it's freed and new,
Do not fail to make a mention
With a soft, kind word.

Translated by C. A. Manning

HOW TO READ AND WRITE IN UKRAINIAN

By I. KORYTSKY

Lesson II

In the previous lesson ("Veselka", issue 2 February 1957) you had learned four Ukrainian letters, vowels and consonants.

In this lesson you will learn another three Ukrainian letters — capital and small, printed and written.

The proper English words, which have the same, or similar vowels and consonants, will help you to read and pronounce correctly these new Ukrainian letters.

І і (eat) *І і* **(machine)**

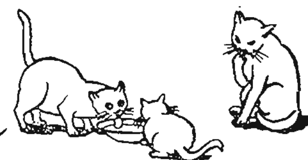
К к (keep) *К к* **(kitten)**

И и (it) *И и* **(sit)**

Том і кіт
Том і кіт

Кіт і коти
Кіт і коти

Коти там. *Коти там.*
Там тато, мама, Том і коти.
Там тато, мама, Том і коти.

і — and
там — there

Assignment:

1. Repeat the previous lesson from the February issue of "Veselka."
2. Learn to read and pronounce these three new Ukrainian letters correctly.
3. Read these words and sentences slowly, clearly and loudly.
4. Build new words and sentences from the letters you learned in the first and the second lesson.
5. Write them down in your note book, using: — a. printed letters, b. written letters.

I. Korytsky "Movo Ridna", published by M. Boretsky, New York 1951 and 1956.

---

* * *

Go to learn and study
And the foreign knowledge master,
But don't spurn your own . . .

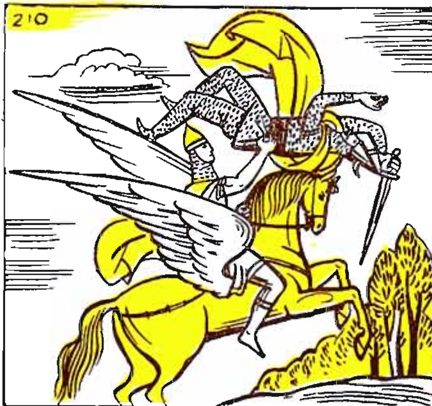
Taras Shevchenko

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ
Story by R. ZAWADOWYCZ

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ
Illustration by P. CHOLODNY

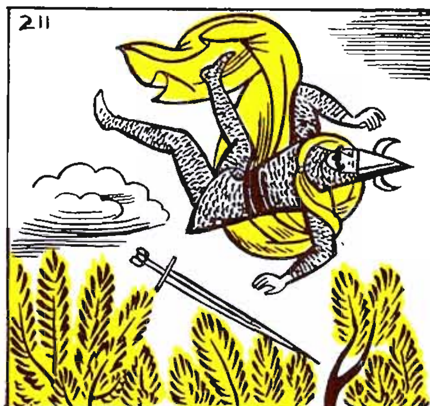
БОГУТА-БАГАТИР — ІСТОРИЧНА КАЗКА
UKRAINIAN TALE — BOHUTA THE HERO

IX РОЗДІЛ: БУДІВНИЧИЙ — CHAPTER IX: THE BUILDER

Схопив ворожого воєводу двома пальцями, підняв угору . . .

Grabbed the hostile Voivoda (Army-leader) with two fingers, lifted him up . . .

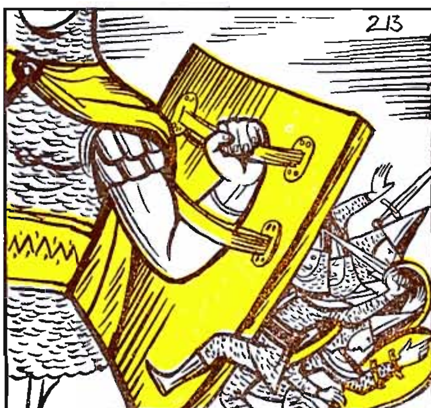
. . . і полетів воєвода, мов горобець, на вершок дерева.

. . . and the Voivoda flew, like a sparrow, to the top of the tree.

Підступив Богута до валів, замахнувся щитом . . .

Bohuta neared the walls, brandished his shield.

. . . і позгортав чорних напасників, мов мурашок, із заборола.

. . . and herded the black attackers, like ants, from atop the palisades.

Решта ворогів кинулись урозтіч, хто куди.

The rest of the enemies, threw themselves into flight in whatever direction they could.

— На цьому камені кров героя, що поляг за рідну землю! Дайте мені цей камінь!

— Upon this stone is the blood of a hero, who died for his native land! Give me this stone!

(Продовження буде)
(To be continued)